

Ф. В. Зузук – доктор геологічних наук, професор, завідувач кафедри географії Волинського національного університету імені Лесі Українки;

З. К. Карпюк – інженер II категорії лабораторії краєзнавчих атласів кафедри географії Волинського національного університету імені Лесі Українки;

О. В. Антипюк – інженер I категорії лабораторії краєзнавчих атласів кафедри географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Особливості «Туристського атласу Волинської області»

*Роботу виконано на кафедрі географії
ВНУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто питання структури «Туристського атласу Волинської області», змісту кожного з розділів, інформаційних довідок та ілюстрованих матеріалів до окремих карт.

Ключові слова: Туристський атлас, структура, зміст розділів, довідковий матеріал.

Зузук Ф. В., Карпюк З. К., Антипюк О. В. Особенности «Туристического атласа Волинской области».

Рассматривается вопрос структуры «Туристического атласа Волинской области», содержания каждого из разделов, информационных справок и иллюстрированных материалов к отдельным картам.

Ключевые слова: Туристический атлас, структура, содержание разделов, справочный материал.

Zuzuk F. V., Karpyuk Z. K., Antypuk O. V. Features of the «Tourist Atlas of Volyn Region». The paper examines structure of the Tourist atlas of Volyn Region, contents of every section, of informative certificates and illustrative materials to the separate maps.

Key words: Tourist atlas, structure, contents of sections, reference-book.

Постановка наукової проблеми та її значення. Відомо, що одним із завдань Всесвітньої туристської організації, створеної в 1975 р., є розвиток туризму як чинника миру і взаємного співробітництва між країнами та реалізація за його посередництвом прав людини на відпочинок і свободу пересування незалежно від статі, мови та релігії. Бурхливий розвиток туризму спричинений нині насамперед зростаючою невідповідністю середовища проживання сучасної людини з її фізіологічними і психологічними потребами [6].

Наша держава і Волинь зокрема мають всі передумови для активного розвитку туризму, чому сприяють особливості географічного положення і потужний природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал. Для ефективної стратегії розвитку туристської сфери у Волинській області потрібно укласти наукове видання, яке висвітлюватиме інформацію про інфраструктуру, а також природні та історико-архітектурні об'єкти, що мають туристську цінність. Таке видання повинне містити маршрути на обласному і районному рівнях, які дозволяти б туристу за мінімальний час найефективніше ознайомитися з об'єктами, котрі його цікавлять. Таким виданням, на наш погляд, є «Туристський атлас Волинської області».

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Першу «Туристську карту» Волинської області масштабу 1 : 750 000 склали Р. О. Белов, О. В. Беляєв, яку подано в «Атласі Волинської області» [1]. Під час розробки проекту атласу опрацьовано і проаналізовано такі методичні та теоретичні підходи формування подібних картографічних матеріалів: «Atlas Cestovního Ruchu. České Republiky» [16], «Крым: атлас туриста» [11], туристські карти з атласів адміністративних областей [1; 2; 4; 5], «Навчальний атлас України» [15], «Атлас історії культури Волинської області» [3] та інші. Крім того, опубліковано низку наукових праць Т. А. Горуна [6], Ю. В. Зінька, І. П. Ковальчука [9], Ф. В. Зузука, Ю. В. Зінька [10], М. М. Мельничука, Т. О. Лонткевич [12], А. В. Єрко [7], І. В. Єрко [8], О. В. Міщенко [13], де подано аналіз стану рекреаційно-туристських ресурсів, розвитку транспортної та туристської інфраструктури, перспектив розвитку сільського та релігійного, спортивно-оздоровчого, дитячо-юнацького туризму на території Волині та в межах Шацького національного парку.

Формулювання мети та завдань статті. Мета дослідження – зібрати, проаналізувати й узагальнити інформацію сучасного стану функціональних туристських можливостей Волинської області та сформувати на основі структуру «Туристського атласу Волинської області». Завдання полягає в тому, щоб скласти відповідні карти області й адміністративних районів, у яких максимально сконцентровано інформацію, що задовольняла б потреби різних туристів.

Матеріали і методи. Для написання статті використали інформацію про туристсько-рекреаційні ресурси, історико-культурні пам'ятки, інфраструктурне забезпечення, статистичні та ілюстративні матеріали. Для підготовки матеріалів і складання карт – картографічні, статистичні методи та метод аналізу і синтезу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. «Туристський атлас Волинської області», розроблений навчальною лабораторією краєзнавчих атласів Волинського національного університету імені Лесі Українки, сприятиме системному сприйняттю людьми всіх складників культури та природних багатств Волинського краю. Своєрідний комплекс історичних, культурних та природних пам'яток, значний рекреаційний потенціал є сприятливим чинником формування розгалуженої мережі туризму. Поданий в атласі матеріал засвідчує самобутність волинян, відображену в культурі цього регіону.

Атлас складається з п'яти розділів, кожний із яких супроводжений пояснювальним текстом.

До *першого* розділу входять карти із загальною довідковою інформацією. Загалом інформація цього розділу розповідає пересічному туристу про місце України у світі, а Волинської області – в Україні, тут подано державну символіку, адміністративний поділ, населені пункти. Цікавими є матеріали про чарівну красу природи в розмаїтті її ландшафтів. Карту «Природні багатства Волині» виконано на об'ємній основі, де наглядно можна простежити особливості рельєфу півдня і півночі області.

Другий розділ атласу називається «Історичні паралелі ...», тобто він містить серію історичних карт та низку карт, що віддзеркалюють сьогодення краю. Підґрунтям для такого підходу є тисячолітня історія Волині, що своїм корінням сягає сивої давнини, починаючи від славетних Київської Русі та Галицько-Волинського князівства, які пізніше змінилися польсько-литовським, російським та знову польським поневоленнями. Власне багатолітньою складною історією та її пам'ятками і приваблива сучасна Волинь для туристів.

Розділ починається картою «Волинь у X ст.», де показано кордони існуючих на той час Київської та Великоморавської держав, а також території, заселені західними та східними слов'янами, зокрема, дулібами, нашими давніми предками. Карти «Літописні населені пункти» та «Перші культові споруди на Волині (X–XIV ст.)» дають детальну інформацію про перші згадки давньоруських поселень у «Повісті минулих літ», Київському та Галицько-Волинському літописах та їхню сучасну назву і розташування. Також подано список найдревніших монастирів, церков, які зафіксовані на території Волинської області. Ілюструють цей період історії волинського краю земельні герби Волині XII–XIII ст. та кінця XIII – поч. XIV ст.

Засобами цих карт засвідчено трансформації у різні історичні епохи на нашій та суміжних територіях, поки вони не набули сучасного вигляду. Найбільшою була територія Волинського князівства, до складу якого входила і територія сучасної Волині, а Галицько-Волинська держава наприкінці XIII ст. сягала на півночі витоків Нарєва (що бере початок на території сучасної Білорусі і продовжує свій плін у Польщі), півдні – Бужська (Буська, Львівської обл.), Крем'янця (Кременця, Тернопільської обл.), Ізяславля (Хмельницької обл.); західна межа пролягала дещо західніше р. Вепр (Вепш), сягаючи на півночі до Визни (Польща); на сході – Чорторийськ (Старий Чорторийськ), Дорогобуж та Острог (Рівненської обл.). Такі карти засвідчують ситуацію на той час нашого краю з державами-сусідами. На відповідній карті відображено польсько-литовську добу, коли територія сучасної Волині належала Волинському воєводству, а Любомль з прилеглими територіями відійшов до Руського воєводства, інша значна територія на півночі та північному сході – до Берестейського. Пропоновані карти не лише віддзеркалюють історико-географічну ситуацію регіону, а й насичені цікавим інформативним історичним матеріалом для зацікавленого туриста-дослідника. Наприклад, до карти «Волинь в кінці XIII ст. (за часів Володимира Васильковича)» додається список волинських старожитностей, до карт доби польсько-литовського панування – список рукописів XIV–XVI ст. із зазначенням місць їхнього написання, найдавніших друкарень із роками їх заснування на території Волині, монастирських бібліотек, бібліотек навчальних закладів («Давнє книгодрукування (XVI–XVII ст.)»).

Ці карти проілюстровано мініатюрами «Євангелій», «Апостолів», зразками друкованих заставок, гербів.

Значна частина волинських міст з'явилася на період поживлення торгово-грошових відносин під час зростання феодального землекористування в другій половині XVI ст. як центр адміністративно-господарських комплексів, резиденцій магнатів і шляхти, осередків культури, місць ярмарків і торгів для навколишніх сіл. Ці процеси середньовічної урбаністики Волині показано на пропонованій карті «Середньовічні міста (XVI–XVII ст.)».

Російський період історії Волині показано у картах атласу – кінець XVIII – початок XX ст. Обриси тепер уже Волинської губернії зазнали змін, зокрема територія сучасної Любешівщини відійшла до Мінської губернії. Серія карт цього періоду засвідчує чисельність тогочасних книгарень, аптек, готелів, ресторацій і бібліотек, що дає можливість зіставити той рівень розвитку інфраструктури із сьогоденним, зрозуміти історичне підґрунтя розвитку сьогоденної інфраструктури Волинської області. Зацікавити пересічного туриста повинні і карти «Народна вишивка і народний одяг (кінець XIX – перша половина XX ст.)» та «Народне житло і форми печей XIX – початку XX ст.». На картах наочно подано матеріал про техніку виконання вишивок у різних регіонах області та особливості житла волинян того періоду. Карти проілюстровані цікавими зразками буденного та святкового одягу селян, ткацького устаткування, потрібно для його виготовлення, вишивок різних технік, малюнків печей і селянських хат. Тут же вміщено карту «Іконописні осередки та малярі (XVIII–XIX ст.)», яка проілюстрована неповторними зразками древніх ікон.

Подано також карту Волині після Ризького договору 1921 р., де вказано межі Волинського воєводства, до складу якого входила сучасна Волинська область. На цей час весь північний схід сучасної Волині належав Поліському воєводству. У середині 20-х років минулого століття на Волині тривав процес реорганізації і створення нових осередків політичних партій, з яких діяло майже два десятки, що свідчило про значну політичну і соціальну активність населення. Існували також польські і єврейські партії та низка громадських організацій. Це спровокувало нас на доцільність подання інформації про культурно-освітні товариства та організації того періоду, оскільки такий матеріал буде цікавим і нашим землякам, й іноземним туристам.

Важливе значення для широкого кола туристів матимуть карти «Шляхи сполучення Західної Волині (XVII–XVIII ст.)» та сучасна «Карта транспортних шляхів». Формування системи основних шляхів на українських землях, зокрема й на Волині, тривало від часів Київської держави. Мережа сухопутних шляхів на Волині була добре розвиненою, оскільки через її західну частину проходили дороги, що зв'язували Наддніпрянську Україну з Польщею та іншими західно- та центрально-європейськими державами, а Руське і Белзьке воєводства та Поділля – з Білоруссю та Литвою. Давні тракти часто мали власні назви, як, наприклад, дорогу з Луцька на Володимир називали Великим гостинцем, а з Берестя на Володимир через Ратно і Вижву – «гостинець Вітовтів». Розвитку транспортних шляхів на Волині сприяло й те, що тут проходили великі товарообмінні і сполучні магістралі між Києвом та західними землями: один шлях вів з Києва до Замостя і Холма, інший – з Києва до Белза і Львова. Чимало менших за значенням доріг теж відігравали значну роль у суспільному розвитку того часу. На сучасній «Карті транспортних шляхів» подано всі автомагістралі, які розміщені на території Волинської області, міжнародного, національного, регіонального значення, місцеві автошляхи з різним покриттям, їх міжнародну нумерацію та вказано відстані у кілометрах. На карті показано залізничні колії, а також залізничні й автозправні станції та станції технічного обслуговування, також митниці, автомобільні стоянки, готелі, кафе, ресторани та інші елементи сучасної інфраструктури – необхідна інформація для кожного туриста в дорозі.

Цикл сучасних карт розділу «Історичні паралелі» продовжують карти «Археологічні пам'ятки» та «Архітектурні пам'ятки». Всі пам'ятки одного типу нанесено одним умовним позначенням без деталізації, яку буде подано в другому розділі, щоб читач міг зорієнтуватися, де найбільше пізнавальних історичних об'єктів. Ці карти проілюстровано фотографіями або графічними рисунками. Крім того, подано рисовані зразки археологічних пам'яток різних періодів, знайдених на території Волинської області, найдавніші з яких, раннього палеоліту, датують 120–35 тис. р. до н. е.

На картах «Культурні установи» позначено музеї, галереї, театри, державні історико-культурні заповідники Волинської області. На іншій карті – «Народні промисли та декоративно-прикладне мистецтво» показано промисли за їх видами, охоплено вишивання та писанкарство. Карта «Пам'ят-

ники, увічнені у камені і бронзі» повідомляє про кількість монументальних пам'яток, серед яких особливе місце належить шести пам'ятникам Лесі Українки. Волинь часто називають Лесиним краєм, оскільки Леся Українка увіковічила красу і неповторність природи, звичаїв, легенд волинського чарівного куточка в безсмертному шедеврї «Лісова пісня» [14]. Ілюструють карту сучасні фото цих об'єктів. Завершує історико-культурний цикл карта інфраструктури області – «Освітні та медичні заклади, банки». Така інформація є важливою для забезпечення комфортного дозвілля туристів під час подорожей та цікавою для тих, хто працює в галузі освіти та науки.

Туризм, рекреація і природа – взаємозалежні і невід'ємні одна від одної частини. Перший розділ «Історичні паралелі» складається з п'яти карт, які свідчать про природно-рекреаційне багатство області – «Туристсько-рекреаційне зонування», «Природно-заповідні об'єкти», «Утилітарний туризм», «Агротуризм. Туристські маршрути», «Садово-паркові пам'ятки». Ці карти містять інформацію про зелені зони міст, туристсько-рекреаційні зони, підзони рекреації і туризму, центри рекреації, найбільші установи санаторно-курортного лікування, оздоровчі ресурси області, рекреаційні території короткочасного та стаціонарного відпочинку та ін. У Волинській області збереглася незаймана природа, більша частина якої знаходиться на Поліссі, де в первісному вигляді збереглися природні ландшафти лісів, боліт, лук з притаманним їм багатством рослинного та тваринного світів. Карта «Природно-заповідні об'єкти» інформує про розміщення Черемського природного заповідника, двох національних природних парків Шацького та «Прип'ять–Стохід», що виконують роль біосфероформувальних вузлів регіонального значення в системі екологічного каркасу Волинської області, а також про 15 заказників загальнодержавного значення та інші природоохоронні території. Ці карти будуть проілюстровані малюнками лікарських та отруйних рослин, тварин і рослин, занесених до Червоної книги.

Цікавими для туристів і пересічних громадян будуть карти «Утилітарний туризм» та «Агротуризм. Туристські маршрути». На першій карті подано місця, де можна провести час із користю для себе та помилуватись природою, – (збирання ягід, грибів, рибальства, мисливства). Крім того, цю карту проілюстровано поширеними і типовими на Волині їстівними грибами, ягодами, фотографіями риб, водно-болотних птахів, тварин тощо. Карта «Агротуризм. Туристські маршрути» відкриває для туристів місця, де вони можуть отримати незабутні враження від щирої гостинності волинських людей. Тут гостей залюбки почастиють традиційними та фірмовими стравами, а прогулянки на човнах, відпочинок у наметі, можливість долучитись до сільськогосподарської праці, подивитись на виробники майстрів, самому взяти участь у процесі їх виготовлення – все це нікого не залишить байдужим.

Третій розділ має назву «Чарівно-неповторні куточки Волині». Він охоплює 32 карти, тобто по дві карти кожного з 16 районів Волинської області масштабу 1 : 250 000, 1 : 200 000; 1 : 325 000 залежно від їхньої площі, картосхеми чотирьох міст обласного підпорядкування – Луцька, Ковеля, Володимира-Волинського, Нововолинська, та двох схем-врізок державних історико-культурних заповідників «Стародавній Володимир» та «Старе місто» в Луцьку.

Для кожного району подано дві карти, які розміщені на розгортці атласу, інформативно наповнені за однією схемою. Такий підхід дає змогу цілісно простежити туристську привабливість кожного району й оцінити кількість та принадливість рекреаційних об'єктів.

На одній із карт кожного району показано шляхи сполучення, мережі заправних станцій, станцій технічного обслуговування, митниць, пунктів обміну валют, банків, закладів громадського харчування (кафе, бари, їдальні), готелів, закладів освіти, медичних установ, відділів зв'язку, тобто інфраструктуру району. На цій карті можна знайти коротку інформаційну довідку про район, його символи – герб і прапор. Друга карта на розгортці містить матеріал про археологічні, архітектурні та природоохоронні пам'ятки, пам'ятники, музеї, туристські маршрути та агросадиби. Подано інформацію детально, карти розміщені на фоні мальовничих знімків природи району. Щоб зацікавити читачів, кожен з архітектурних пам'яток проілюстровано графічним рисунком із притаманними власне їй архітектурними особливостями.

Розділ **четвертий** «Гордість Волині» інформує туристів про найвидатніших і найяскравіших представників культури та науки, які залишили свій незабутній слід в історії Волині.

До розділу входить п'ять карт: «Громадські, державно-політичні та церковно-релігійні діячі», «Літератори», «Діячі культури», «Діячі мистецтва», «Вчені та дослідники (науковці)». Перша карта

подає інформацію про галицько-волинських і волинських князів, державно-політичних діячів литовсько-польської доби, гетьманів та козацьких ватажків, громадських і державно-політичних діячів XVI–XX ст., церковно-релігійних діячів XIX–XX ст. Карту проілюстровано світлинами – князів Любарта та Романа Мстиславича, гетьманів – Івана Виговського, Андрія Войнаровського, Михайла Ружинського, громадських та державно-політичних діячів – Єлизавети Гулевичівни, Тадеуша Чацького тощо. На інших чотирьох картах – матеріали про місця народження і перебування, роки життя сподвижників у царині культури і науки – літераторів, художників, архітекторів, скульпторів, музикантів, акторів, вчених. Особливу увагу на карті «Літератори» прикуто до села Колодяжне Ковельського району, в якому діє музей-садиба Лесі Українки – славетної української поетеси, а також до сіл Білин, Скулин, Любитів та Волошки, де побувала письменниця у 1880–1890-х рр. Для кращого сприйняття інформації карти проілюстровано світлинами Олени Пчілки, Лесі Українки, П. Н. Тутковського, А. Г. Лазарчука тощо та репродукціями з картин – «Автопортрет» Г. Н. Остапенка, «Портрет В. К. Липинського» художника В. Дембицького.

П'ятий розділ – завершальний в атласі. Він називається «На перехресті світів». Відомо, що багато туристів щорічно вносять до маршрутів своїх подорожей відвідування меморіалів, могил знаменитих людей та своїх давно померлих родичів. Візити на Волинь іноземних туристів – поляків, чехів, німців, нащадків українських емігрантів часто пов'язані саме з цією метою.

Причини досить строкатого за етнічною належністю населення Волинської області сягають в історичне минуле. Наприклад, зростання відсотка польського населення у загалом панівному східнослов'янському етносі почало відбуватися після Люблінської унії 1569 р., коли Волинь стала складовою частиною Речі Посполитої й існувала в умовах покатоличення та ополячення [3]. У цей же час помітно зростає і частка єврейського населення, яке жило великими громадами та становило більшість у всіх повітових центрах та містечках краю. Після входження Волині до складу Російської імперії, царський уряд якої проводив пільгову політику щодо німецьких колоністів, дуже посилюється їх переселенський рух на терени нашої області. Особливо багато німецьких колоній було засновано в південній частині сучасної Волинської області, тобто на сході Володимир-Волинського та по всьому Луцькому повіту. Чеська колонізація розпочалася дещо пізніше – в другій половині XIX ст. Чехи поселилися на півдні і південному сході Луцького повіту та заснували широку мережу своїх шкіл, гуртків, культурно-освітніх організацій. Перша світова та громадянська війни, а також відхід за Ризьким договором 1921 р. західної частини Волині до Польщі призвели до значної зміни етнічної ситуації в області. Проте переважна більшість колоністів залишила терени Волині на початку Другої світової війни у 1939 р. Сучасний склад населення Волинської області такий: найчисельніші українці, хоча з національних меншин досить значний відсоток становлять росіяни, білоруси та поляки. Тенденції зміни етнічного складу населення нашого краю можна прослідкувати на картах цього розділу: «Національний склад населення (1897 р.)», «Національний склад населення (2001 р.)», «Євреї (1931 р.)», «Чеські поселення (20–30-ті рр. XX ст.)», «Німецькі колонії (1931 р.)». Не менш цікавими для ознайомлення будуть карти «Вони залишились у пам'яті ...» та «Військові поховання» (пам'ятки часів Першої та Другої світових воєн), де показано меморіальні комплекси, кладовища етнічних меншин,obelіски, братські могили. Ця інформація для туристів і людей, які цікавляться сторінками історії бойового минулого; тих, хто мають у родині загиблих предків, які брали участь у військових діях.

Завершується атлас картою «Дозвілля волинян». Особливо поталанить туристам, які потраплять на традиційні загальнообласні та загальноміські заходи. Їх в області чимало. У Луцькому замку часто проводять міжнародні фестивалі та виставки, лицарські турніри. Загалом Луцьк – це центр культурного і духовного життя області, де відбуваються численні фольклорні свята – «Берегиня», «Поліське літо з фольклором», та фестивалі – «На хвилях Світязя» тощо, конкурси і народні гуляння. У древньому Володимирі теж проводять чимало заходів. Наприклад, у березні у м. Володимирі-Волинському організують загальноміський конкурс краси «Княжна Володимира», навесні та восени відбувається чемпіонат України з футболу серед дитячих і юнацьких команд. У день святого рівноапостольного князя Володимира (28 липня) туристи зможуть відчутти неповторну атмосферу всезагального міського свята – Дня міста Володимира-Волинського і побувати на відомому далеко за межами Волині фестивалі «Володимир» та Всеукраїнському конкурсі молодих виконавців.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Укладаючи «Туристський атлас Волинської області», зроблено такі висновки:

- а) серії карт, що входять до п'яти розділів атласу, охоплюють проблеми сучасного розвитку туризму у Волинській області;
- б) картографічний і довідковий матеріал атласу задовольнить потреби вітчизняного й іноземного туриста;
- в) атлас слугуватиме основою для проведення подальших досліджень із проблем туризму у Волинській області.

Список використаної літератури

1. Атлас Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – М. : ГУГК, 1991. – 42 с.
2. Атлас Запорізької області / голова редкол. Ф. В. Зузук. – К. : Укргеодезкартографія, 1997. – 48 с.
3. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
4. Атлас Полтавської області / голова редкол. Ф. В. Зузук. – К. : Укргеодезкартографія, 1998. – 40 с.
5. Волинська область : геогр. атлас / голова редкол. М. М. Мельничук ; відп. ред. Т. В. Погурельська ; редкол. : М. Г. Білецька, В. О. Голуб, С. М. Голуб, Ф. В. Зузук та ін. – К. : ТОВ «Вид-во «Мапа»», 2009. – 20 с. – (Сер. Моя мала Батьківщина).
6. Горун Т. А. Екологічний туризм та перспективи його розвитку на території Шацького національного природного парку / Т. А. Горун // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 1 : Геогр. науки. – С. 221–224.
7. Єрко А. В. Стан та перспективи розвитку дитячо-юнацького туризму у Волинській області / А. В. Єрко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2010. – № 3 : Геогр. науки. – С. 177–180.
8. Єрко І. В. Стан і перспективи розвитку транспортної інфраструктури під'їзних доріг до пунктів пропуску на державному кордоні Волинської області з Білоруссю та Польщею // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 8 : Геогр. науки. – С. 66–71.
9. Зінько Ю. В., Ковальчук І. П. Шацький національний природний парк: нинішні й перспективні туристичні продукти / Ю. В. Зінько, І. П. Ковальчук // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 11, ч. 1. – С. 231–233.
10. Зузук Ф. В. Рецензія на «Атлас туристського руху Чеської республіки» / Ф. В. Зузук, Ю. В. Зінько // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 1 : Геогр. науки. – С. 246–247.
11. Крым : атлас туриста. – Киев : ГНПП «Картография», 2006. – 176 с.
12. Мельничук М. М. Стан та перспективи розвитку туристичних послуг у Волинській області / М. М. Мельничук, Т. О. Лонткевич // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2008. – № 1 : Геогр. науки. – С. 154–161.
13. Міщенко О. В. Перспективи розвитку екологічного туризму на природоохоронних територіях Волинської області / О. В. Міщенко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 2 : Геогр. науки. – С. 250–254.
14. Перспективи ефективного використання рекреаційно-туристичних ресурсів Шацького регіону / [Т. Г. Овчаренко, Н. М. Мацкевич, В. М. Войтович, О. І. Бичук] // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 11, ч. 1. – С. 238–240.
15. Україна : навч. атлас / голов. ред. Ф. В. Зузук. – К. : Укргеодезкартографія, 1998. – 96 с.
16. Atlas Cestovního Ruchu. České Republiky. – Praha, 2006. – 157 s.

Адреса для листування:

43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, географічний факультет.

Статтю подано до редколегії
21.11.2011 р.